

Seppo Kanervisto 2017

Minun jatkosotani 1941 – 1944

Jatkosota oli erilainen sota kuin talvisota, joka lyhyenä aikana toi paljon sotaan kuuluvia vaaroja ja sotatapahtumia. Kun Saksa oli aloittanut hyökkäyksen Neuvostoliittoon kesällä 1941, ajautui Suomikin uudelleen sotaan, nyt Saksan tukemana. Lappiin sijoitettiin runsaasti saksalaisjoukkoja. Suomalaiset reserviläiset kutsuttiin sotapalvelukseen, ja melko nopeasti saatiin talvisodan menetetyt alueet takaisin. Tehtiin myös päätös ylittää raja Neuvostoliiton puolelle Itä-Karjalaan. Joidenkin päättäjien mielessä oli ajatus Suursuomen luomisesta. Olihan Itä-Karjalassa suomensukuisia kansoja ja luonnollinen maantieteellinen vesistöraja Vienanmerelle. Rintamalinja pysähtyi Äänilinaan, Aunukseen ja Syväriin. Seurasi pitkä rauhallinen vaihe sotatoimissa. Sen aikana sotilaat tekivät monenlaisia puhdetöitä aikansa kuluksi. Niistä kertovat kesämökissämme säilytetyt koristerasia ja isän saama lahja vesivärimaalaus Latvian kylästä lääkintähuollon työtovereiltaan, kun hänet ikänsä puolesta kotiutettiin.

Suomi oli siis sodassa. Rintamat olivat kaukana, mutta sota näkyi ihmisten elämässä monella tavalla. Miehet olivat sodassa, ja kotirintamalla oli selvittävä. Työtä riitti kaikille, myös lapsille ja varsinkin nuorille järjestettiin monenlaisia talkoohommia. Ruoka oli niukkaa säännöstelyn takia. Kenttäpostikirjeet kulkivat. Ilmahälytyksiä oli paljon vähemmän kuin talvisodassa.

Sota oli siis alkanut, kun aloitin syksyllä 1941 oppikoulun Imatran yhteiskoulussa 12-vuotiaana. Sisareni aloitti siellä pari vuotta myöhemmin. Kouluun kuljettiin klo 7 Joutsenon asemalta lähtevässä matkustajajunassa. Ne olivat täynnä Itä-Karjalaan lomaltaan palaavia sotilaita. Virasojalla vaihdettiin paikallisjunaan Imatrankoskelle. Ehdimme ajoissa kouluun. Paluumatka koulusta kotiin oli vaikeampi, jouduimme käyttämään tavarajunaa, joka tavallisesti oli myöhässä. Myöhäisin kotiintuloaika oli klo 21. Asuimme silloin vuokraamassamme Karttusen omakotitalossa noin kilometrin etäisyydellä Joutsenon asemasta.

Konduktöörivaunussa vietimme aikaa lukemalla läksyjä ja toimittamalla Kaktus-lehteä. Toimin sen päätoimittajana, ja kerroimme siinä kaikenlaisista arkisista asioista. Kutsuimme itseämme nimellä junajuipit, joiden riehakkuus ja innostus ärsytti joskus ”konnareita”. Sodasta kirjoitettiin vähän. Löytyi sieltä yksi 14-vuotiaan pojan mielikuvituksen tuote kotiseudun taisteluista. Kopioin sen tähän.

KAKTUS Numero 5. 3.5.1944

Joutsenon junajuippien lehti

Honkalahti on julistanut sodan Kirkonkylän tasavallalle

Eilen illalla saamamme tiedon mukaan on Honkalahti julistanut sodan Kirkonkylälle. Klo 9 alkoivat sotatoimet Halosen kaupan kohdalla. Ensin kova tykkituli pehmitti vihollisen asemia ja sen jälkeen jalkaväki hyökkäsi hyökkäysvaunujen tukemina. Käytiin kovia taisteluita.

Kirkonkylän yöhävittäjät ilmestyivät näköpiiriin ja pommittivat Kirjakauppaa ja Osuusliikettä ja saivat vähäisiä vaurioita siviiliväestön keskuudessa. Omat hävittäjämme ja it, jota ampui Lauri Järvinen, pudottivat kolme konetta. Myös omat koneemme tekivät pommitusretken vihollisen puolelle ja tuhosivat Halorannan yliopiston. Yksi koneistamme on kadoksissa. Maarintamalla viholliset tekevät ankaraa vastarintaa, mutta siitä huolimatta ovat joukkomme edenneet jo Marjasen kaupan luo. Meririntamalla ei ole tapahtunut huomattavaa

toimintaa. (kaksi piirrosta Halorannan yliopiston raunioista ja osuman saaneesta panssarivaunusta).

Juuri viime hetkessä saimme tietoomme, että Kirkonkylä on esittänyt aselepoehdot Honkalahdelle: 1. Halosen kauppa luovutetaan Kirkonkylälle. 2. Joukkomme miehittävät Honkalahden ja vievät asukkaat Pätiälän kylään. 3. Kaikki aseet luovutetaan Kirkonkylälle. 4. Pappilanniemi vuokrataan Kirkonkylälle. 5. Kaksi lentokonetta luovutetaan Kirkonkylälle. Ministeri Maija Rönkkönen on matkustanut Ruhaselle neuvottelemaan tilanteesta.

Junassa eräs lomalta palaava kersantti pyysi nähdä lehteämme ja kirjoitti siihen jotain positiivista ja rohkaisevaa Suomen nuorisosta.

Palataan vielä konduktöörivaunun tunnelmiin. Kerran isommat tytöt aikoivat opettaa meitä tanssimaan, mutta se loppui lyhyeen, kun vihainen konduktööri tuli omalta puoleltaan ja ilmoitti, että tanssiminen sodan aikana on kielletty.

Ruoka oli kortilla ja se ei tahtonut riittää, joten jouduimme monilla tavoin hankkimaan lisää syötävää. Meillä oli aarin suuruinen kerhomaa, jota viljelimme. Muistan, miten olimme kesäkuun alussa 1942 kylvässä siemeniä pellolla, joka oli rautatien vieressä. Huhuttiin, että määrättyyn aikaan Hitler matkustaa junassa onnittelemaan 75-vuotiasta Mannerheimia. Juna kulki, mutta Hitler olikin mennyt lentäen Immolaan.

Äitini kasvatti kesäaikana sikaa Karttusen vajassa. Se teurastettiin jouluksi. Minun tehtäväkseni tuli kaniin kasvattaminen ruokapataan asti. Kesäaikana se oli helppoa, kun verkkopohjaiset kanikopit voi siirtää uuteen ruohonkasvupaikkaan. Talveksi varattiin lehtipuiden oksista tehtyjä kerppoja. Joskus hain talvella heiniä maalaistalosta kelkan kanssa. Kaneja oli parhaimmillaan pari kymmentä. Niiden käsittely opetti nuorelle pojalle konkreettisella tavalla elämän tärkeitä perusasioita: astutus, poikasten odottelu ja syntymä, kasvun aika ja kuolema. Teurastaminen kävi alkutunteilun jälkeen rutiinilla, opin nylkemään nahat, joista tehtiin karvahattuja. Äiti teki lihasta maukasta ruokaa.

Jatkosodan loppuminen aiheutti perheemme muuttamisen Joutsenosta Sulkavan kautta Pirkkalaan. Isäni kotiutettiin ikänsä perusteella vappuna 1944. Hänellä oli uusi työpaikka Sulkavan sahalta, mutta hänet kutsuttiin takaisin sotaan, kun Neuvostoliiton suurhyökkäys alkoi Karjalan kannaksella juhannuksena. Äiti ja veljeni asuivat jo Sulkavalla, samoin minä ja sisareni kesällä 1944. Minulla oli silloin kovia vatsakipuja, todettiin umpisuolen tulehdus ja minut leikattiin Savonlinnan sairaalassa. Sairaalaan sain tiedon pari vuotta vanhemman koulutoverini, Kostiaisen Niilon, kaatuneen Kannaksen taisteluissa, köyhän kodin lahjakas poika. Se oli suuri järkytys. Toinen muisto oli sitten valoisampi. Luin sairastuoteella Sakari Pälsin Kun minä olin pikkunen vielä. Se oli suurenmoinen lukuelämys.

Syksyllä palasimme Joutsenoon mummon luo, josta käsin kävimme lukukauden 1944 - 1945 Imatralla loppuun. Isä oli muuttanut keväällä uuteen työpaikkaan Pirkkalan Pyhäjärven sahalta. Lasten koulunkäynti oli turvattu Tampereella. Vähitellen saatiin kaikki perheen jäsenet uuteen kotiin Eerolassa. Alkoi uusi rauhan aika uudessa ympäristössä.